

Mis mulle ei meeldi tänapäeva eestlase keelekasutuses?

Mitmed väljendid tänapäeva eestlase suus panevad mind sügavalt imestama. Allpool mõned näited.

1. LÄBI – ma sain X-ga tuttavaks läbi tema koolivenna (indo-euroopa keelte mõju, vt durch, through, tšerez jne). Inimesest läbi minna ilma talle viga tegemata saab ainult suust sisse ja teatud teisest avausest välja tulles. Või vastupidi. Ilus eesti sõna KAUDU on põhjalikult unustatud.

Seda LÄBI-tõbe põevad mõned üksikud ajakirjanikud – tõsi küll, viimasel ajal aina vähem. Eriti nakatunud on siiski kõrgete ametikohtade täitjad, kaasa arvatud Toompeal olijad.

2. ÄÄ-tamine jutu sees – võib-olla tulnud läänest? Sellel sõnal ka Ä-tähed sees!

3. NAGU-tamine – ei tea, kust pagana kohast küll see on tulnud. Tundub, et rääkijad pole oma sõnades kindlad, vaid püüavad endale jätta põgenemistee, kui asi tõsiseks läheb. Üsna mitmed tuntud ajakirjanikud põevad seda tõbe raskelt.

4. VABANDAME, HETKEL PÄÄS EESTI PÄEVALEHE INTERNETIVÄLJAANDESSE VÕIMATU. PROOVIGE MÕNE AJA PÄRAST UUESTI!

See on otse rabav, kuidas ühe sõna tähendus on lühikese aja jooksul tagurpidi keeratud. Siiani oli küll nii, et kui ma tegin midagi ebakohast, siis ma ütlesin: “Palun vabandust!” või : ”Vabandage, palun!”. Minu vabandamise objekti asi oli minu vabandus kas vastu võtta või mitte, ehk siis mind vabandada või mitte. Tundub, et see minu jaoks jõe vorm on puhtalt vene keele mõju – izvinjajus! Aga seal on see loomulik, sest verb on enesekohane. Eesti keeles pole ta seda mitte.

4. TÄNU RASKELE LIIKLUSÕNNETUSELE HUKKUS KAKS INIMEST – no kuidas saab normaalne inimene nii öelda! Kuid nii öeldakse aina rohkem ja rohkem. Mulle küll koolis õpetati, et niisugusel puhul kasutatakse kas väljendit RASKE LIIKLUSÕNNETUSE TÕTTU jne või lihtsalt RASKES LIIKLUSÕNNETUSES jne. Ei saa ju ometi tänada kohutavat sündmust!

5. VÄLJAKUTSE - see inglisekeelse “challenge” ebakohane otsetõlge eesti keelde on väga veider. Mulle jääb alati selle sõna kasutaja puhul mulje, et teda on räigelt kindaga vastu nägu löödud või siis kinnas ta jalge ette ülbelt maha visatud, sest selline tegevus oli tõesti väljakutseks. Duellile muide. Sõltuvalt kontekstist peaks siin olema võimalik valida sellele sõnale mitmesuguseid asendusi.

7. LÄBIPAISTVUS – poliitikute armastatuim termin ja jälle ilmselt lääne poolt tulnud – vt “transparency”. Kasutusel aina enam ja enam. Näiteks: “Erakondade rahastamine peab olema juriidiliselt läbipaistev” (tõsi, seda lauset poliitikud arusaadavatel põhjustel ei kasuta). Aga... kui miski asi on läbipaistev, siis ei näe seda ju enam üldse! Kas need “läbipaistvuse” apoloogidid pole eales aknaid

pesnud või kas nad üleüldse mõtlevad, mida ütlevad? Olen peaaegu kogu elu tegelnud kiirgusleviga ja minu jaoks kõlab selline “läbipaistvus” õudusena kuubikus, kui kasutada minu hea kolleegi lapselapse ütlust.

“Läbipaistva protseduuri” asemel võiks ju sellisel juhul kasutada näiteks “selgem või arusaadavam või nähtavam protseduur”.

8. KAARDISTAMINE – mingist asjast (põhjaliku) ülevaate saamise asemel räägitakse selle asja kaardistamisest. Hea küll, mõnikord ju võib ka nii öelda. Kuid mitte kogu aeg!
9. Lauseid alustatakse sidesõnaga “et”.
10. Kasutatakse väljendit “lahti seletama”? Kuidas oleks võimalik midagi “kinni seletada”? Ometi on eesti keeles olemas verb “selgitama”, mida aga millegipärast kasutada ei taheta.
11. Kõikjal kostab kõrvu “tsau”. Või veel jubedamalt “tsau pakaa”. Itaallase “ciao” venelase suus? Ei, see on ikka päris eestlane. Või kas on? Kas tõesti pole eesti keeles mitte mingit võimalust hüvasti jätta?

Lõpuks hea stiilinäide:

Et läbi oma koolivenna ja äää .. tänu raskele liiklusõnnetusele sain nagu väljakutse protsessi lahti seletamise läbipaistvuse suurendamise kaardistamiseks! Tsau pakaa!

Olen rääkinud sellest ka mõne keeleteadlasega, kellest aga mitmed vaatavad asjale läbi sõrmede (vaat siin on LÄBI täiesti õigel kohal). Nad ütlevad, et see on loomulik keele areng ja et seda takistada oleks vale. Pealegi ei tõusvat sellisest takistamisest mingit tulu.

Mitte ei usu, et see nii on.

Tõnu Viik,
astronoom